

1. Опис навчальної дисципліни

«ФІЛОСОФІЯ»

Галузь знань, освітньо-професійна програма, спеціальність, кваліфікація		
Ступінь вищої освіти	Бакалавр	
Спеціальність	017 Фізична культура і спорт	
Освітньо-професійна програма	Фізична культура і спорт	
Кваліфікація	Бакалавр фізичної культури і спорту, тренер-викладач з виду спорт	
Галузь знань	01 «Освіта/Педагогіка»	
Характеристика навчальної дисципліни заочної форм навчання		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	3	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Інформаційні системи і технології		
Рік підготовки	1	1
Семестр	2	1
Лекційні заняття	30 год	6
Практичні, семінарські заняття	30 год.	4
Самостійна робота	60 год.	110
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета: метою вивчення навчальної дисципліни «Філософія» є розвиток у студентів інтересу до філософського осмислення дійсності, світового історико-культурного процесу, формування філософської культури мислення, пізнання світу та самих себе, навичок застосування філософської методології; формування у студентів цілісного розуміння філософсько-світоглядних проблем пов'язаних з фізичною культурою і спортом.

Завдання: запропонована програма має дати студентам цілісний виклад основних проблем філософії на рівні об'єктивного, ідеологічно незаангажованого сучасного бачення проблем, ознайомити студентів із наявними філософсько-науковими концепціями в їх поліфонічному і плюралістичному звучанні, яке допомагає альтернативному сприйняттю і осмисленню буття, уточнити місце філософії спорту у системі філософії та «спортивної науки» і дати уявлення про філософію спорту як галузь філософського знання, її специфіку та місце у загальній структурі філософії; виробити розуміння проблем виникнення і суті фізичної культури і спорту у сучасній філософській теорії; розкрити філософсько-антропологічні основи фізичної культури і спорту; сформувати розуміння етичних проблем, які існують у спорті; показати зміни, що відбуваються у спорті та спортивній діяльності, детерміновані сучасною соціокультурною ситуацією; навчити студентів замислюватися над процесами, які відбуваються у сучасному спорті та проблематизувати існуючі явища у сфері фізичної культури і спорту.

Основними завданнями курсу є:

- розкрити специфіку вічних філософських питань, що стосуються життя кожної людини;
- надати загальні теоретичні знання про основні філософські концепції та філософські категорії;
- окреслити специфіку та межі філософського знання;
- прищепити культуру філософського теоретичного мислення;
- сформувати здатність до самостійного аналізу складних явищ суспільного життя та вміння пов'язувати загальнофілософські проблеми з розв'язанням специфічно наукових та професійних завдань.
- сприяти формуванню гуманістичного потенціалу особистості, її загальної культури.

Предметом курсу є вивчення взаємовідносин «людина -світ- наука - інновації».

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- історичні типи філософії, основні парадигми філософствування;
- основні галузі філософського знання (онтологія, гносеологія, логіка, філософська антропологія, етика, естетика, соціальна філософія тощо);
- основні форми буття і сутність діалектики;
- походження свідомості, форми і структуру свідомості;
- шляхи пізнання світу, функціонування знання у сучасному інформаційному суспільстві, особливості взаємозв'язку науки, техніки з сучасними соціальними й етичними проблемами;
- форми суспільної свідомості, їх взаємозв'язок;
- умови формування особистості, її свободи, відповідальності за збереження життя, природи, культури;
- специфіки філософсько-світоглядних проблем, що вивчаються філософією спорту і здорового способу життя як галуззю філософського знання;
- основних концепцій філософії спорту і здорового способу життя;
- філософсько-антропологічних основ фізичної культури і спорту;
- специфіки етичних проблем у спорті, педагогіці та охороні здоров'я;
- проблем виникнення і суті фізичної культури і спорту у сучасній філософській теорії;
- змін, що відбуваються у спорті та спортивній діяльності, детерміновані сучасною, соціокультурною ситуацією;
- «філософії олімпізму», політичних аспектів спорту;
- фізкультурно-спортивного світогляду у дискурсі категорій здоров'я і життєздатності.

вміти :

- обґрунтувати свою світоглядну та громадську позицію;
- застосувати знання, яких було набуто під час вивчення курсу “Філософія”, в процесі вирішення професійних завдань, в процесі розробки соціальних й екологічних проектів, організації міжлюдських відносин;

- науково аналізувати найважливіші соціальні проблеми і процеси, факти і явища суспільного життя;
- розуміти і об'єктивно оцінювати досягнення культури, пояснювати феномен культури та цивілізації;
- володіти методологією й методами пізнання, розуміти сутність творчої діяльності;
- вдаватися до діалогу як засобу вирішення соціальних і етичних проблем;
- добре орієнтуватися в першоджерелах та основній сучасній філософській літературі;
- обґрунтувати придатність і доцільність філософського підходу до дослідження фізичної культури, спорту і здорового способу життя;
- замислюватися над процесами, які відбуваються у сучасному спорті та проблематизувати існуючі явища у сфері фізичної культури і спорту;
- орієнтуватися на цілі та завдання філософського дослідження фізичної культури, спорту і здорового способу життя, використовувати відповідний понятійний апарат і методи;
- стимулювати у різних груп населення роздуми і дії по самозбереженню людини у мобільному і активному всесвітньому суспільстві;
- використовувати світоглядні основи сучасної культури для активізації рухової активності людини з метою ведення здорового способу життя у вік домінування інформаційних технологій.

Запропонована програма має дати студентам цілісний виклад основних проблем філософії на рівні об'єктивного, ідеологічно незаангажованого сучасного бачення, ознайомити студентів із наявними філософськими концепціями в їх поліфонічному і плюралістичному звучанні, яке допомагає альтернативному сприйняттю і осмисленню буття.

Набуття компетентностей:

➤ загальні компетентності (ЗК):

- **ЗК 1.** Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
- **ЗК 2.**
- **ЗК 3.** Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.
- **ЗК 4.** Здатність працювати в команді.
- **ЗК 5.** Здатність планувати та управляти часом.
- **ЗК 10.** Здатність бути критичним і самокритичним.
- **ЗК 11.** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)
- **ЗК 12.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

➤ Програмні результати навчання (ПР)

- **ПРН 4.** Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне та самокритичне мислення.

3. Програма та структура навчальної дисципліни «Філософія»

Змістовий модуль 1. ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ФІЛОСОФІЇ

Тема 1. Сутність філософії. Сучасне світорозуміння як основа життєвої активності. Особливості становища людини в світі та необхідність її самовизначення. Поняття та типологія світогляду. Світогляд і філософія. Світогляд, його структура, функції, історичні типи. Специфіка філософсько-світоглядних проблем. Проблема визначення предмету філософії. Характерні риси філософського мислення. Структура та функції філософського знання. Провідні позиції у філософії. Класифікація філософських дисциплін. Східна та західна традиції філософування: умови виникнення та особливості існування. Основні етапи розвитку філософського знання. Методологія історико-філософського пізнання. Феномен управління у дискурсі світоглядних парадигм, філософських течій та національних культур. Фізкультурно-спортивний світогляду у дискурсі категорій здоров'я і життєздатності.

Тема 2. Філософія Давнього світу. Греція. Філософія олімпізму. Індія та Китай. Давня китайська філософія. Управління державою та суспільством в філософській системі Конфуція. «Шляхетна людина» (цзюньцзи) - ідеал людства. Принцип «жень» (людинолюбство), як закон ідеальних відносин між людьми у сім'ї, суспільстві та державі. «Золоте правило» моралі та його дотримання. Принцип «дао» (моральний закон), як внутрішній регулятор поведінки людини та її шляху. Принцип «лі» (дотримання правил, традицій) в існуванні держави та відносинах між правителем та підлеглим. Патерналізм взірць управління та піклування про підлеглих. Захист інтересів народу - основна мета державного управління в конфуціанстві. Філософія Стародавньої Індії. Ортодоксальні та неортодоксальні філософські школи. Філософія олімпізму. Натурфілософський етап розвитку давньогрецької філософії. Класичний період давньогрецької філософії (софісти, Сократ). Антична класика у пошуках обґрунтування ідеального у філософських системах Платона й Арістотеля. Система управління у філософській доктрині Сократа, Платона й Арістотеля. «Еллінізм як завершальний етап розвитку античної філософії (епікуреїзм, скептицизм, стоїцизм, неоплатонізм).

Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження. Особливості християнського способу філософування (монотеїзм, теоцентризм, креаціонізм). Патристика: побудова універсальних систем християнського світогляду (Оріген, Августин Аврелій, Діонісій Ареопагіт). Схоластика: осягнення Бога засобами розуму (Ансельм Кентерберійський, Фома Аквінський). Гуманістична спрямованість філософії доби Відродження (Данте Аліґ'єрі та Ф. Петрарка). Різновиди ренесансного пантеїзму (Н. Кузанський і Дж. Бруно). Утопічні проекти філософії Відродження та запропонована модель управління (Т. Кампанелла та Т. Мор).

Тема 4. Західноєвропейська філософія Нового часу. Місце філософії Нового часу в поступі європейської думки. Визначальні риси філософії Нового часу. Обґрунтування експериментального ставлення до природи в філософії Ф. Бекона. Структура та чинники досвіду в емпіричній філософії Нового часу. Раціоналістичний напрям у філософії Нового часу. Формування просвітницького культу розуму в філософії XVII - VIII ст. Світ як „механічна система” (Ф.Вольтер, Ж. Ламетрі). Просвітницьке тлумачення теорії суспільного договору.

Тема 5. Німецька класична філософія. Докритичний і критичний періоди в творчості І. Канта. Воля і управління. І.Кант: поняття “практичного розуму” або “розумної волі”. Гіпотетичні і категоричні імперативи. Філософська система та діалектичний метод Г. Гегеля. Критика німецького ідеалізму в філософській антропології Л. Фюрбаха. Проблема відчуження.

Тема 6. Некласична філософія XIX-XXI ст. Особливості сучасної світової філософії. Раціоналістичний напрям розвитку сучасної філософії. Співвідношення науки і філософії: перша і друга хвилі розвитку позитивізму. Позараціональні виміри «життя» в неокласичній філософії. Проблеми волі і влади в галузі спорту. (А. Шопенгауер «Світ як воля і уявлення», Фр. Ніцше «Воля до влади», А. Бергсон). Проблема виникнення і суті фізичної культури і спорту у сучасній філософській теорії. Проблема сутності й існування в екзистенціалізмі. Антропологія фрейдизму (З. Фрейд, К. Юнг, Е. Фромм). Ситуація Постмодерну у філософії.

Тема 7. Українська філософія. Філософські ідеї в культурі Київської Русі. Гуманістичні ідеї у філософській думці України (XV – XVII ст.). Києво-Могилянська Академія та її роль в формуванні української філософії. Філософія Г. Сковороди. Українська академічна філософія XIX ст. Розвиток філософської думки України у XX ст. Формування вітчизняної філософської парадигми. Системоцентричний, персоноцентричний типи соціального управління.

Змістовий модуль 2. ОНТОЛОГІЯ. ГНОСЕОЛОГІЯ.

Тема 8. Філософське вчення про буття. Тілесність в оформленні буття людини. Філософське розуміння світу як єдності об'єктивної дійсності і сутнісних сил. Філософський зміст категорії „буття” і проблема предметного самовизначення філософії. Основні модальності буття (дійсність – можливість – необхідність, субстанція – атрибут – модус). Буття в його єдності і множенні (буття взагалі, наявне буття, існування, сутність). Вчення про категорії як онтологічні предикати (Платон, Арістотель, Фома Аквінський, Кант, Гегель, Гайдеггер) Застосування в діяльності тренера філософських категорій (сутність, явище, необхідність, випадковість, дійсність, можливість, вірогідність, форма, зміст, кількість, якість, міра, причинність, доцільність, управління, системність).

Тема 9. Свідомість як фундаментальна категорія філософії. Фізкультурно-спортивний світогляд. Поняття "свідомості" як особливої здатності людини. Виникнення свідомості. Основні ознаки (властивості) свідомості. Свідомість і самосвідомість. Наука і релігія про основні підґрунтя свідомості. Поняття духу і душі. Свідомість і мова. Свідомість і праця. Суспільний характер свідомості та її форми.

Тема 10. Теорія пізнання. Філософське осмислення тіла, тілесності. Пізнання та знання як предмет філософського аналізу. Історична і соціокультурна обумовленість пізнання. Сутність та специфіка соціального пізнання. Філософський зміст проблеми свідомості. Суб'єкт-об'єктна опозиція як вихідний пункт процесу пізнання. Співвідношення пізнавальних здібностей людини: чуттєвий та раціональний шаблі пізнання. Пізнання та істина: основні позиції співвідношення (монізм, апріоризм, трансценденталізм, іманентизм, скептицизм, агностицизм, релятивізм, конвенціоналізм). Роль інтуїції в пізнанні та управлінській практиці. Особливості творчого пізнання.

Тема 11. Наукове пізнання. Наука як вища форма пізнавальної діяльності та соціальний інститут. Класична, неklasична і постнеklasична наука. Проблема методу пізнання: підходи філософії та науки. Форми та рівні наукового пізнання. Теорія як форма наукового пізнання. Загальнонаукові методи пізнання (аналіз і синтез; індукція і дедукція; абстрагування і узагальнення; моделювання; аналогія і екстраполяція). Емпіричні методи наукового пізнання (спостереження, вимірювання, експеримент). Методологія сучасного наукового пізнання. Розрізнення наук про природу та про соціум (В. Віндельбанд, В. Дільтей, К. Поппер). Т. Кун «Структура наукових революцій».

Змістовий модуль 3. ФІЛОСОФІЯ ЛЮДИНИ.

Тема 12. Соціальна філософія. Тілесність людини як соціальне явище. «Суспільство» як предмет філософського аналізу. Соціум як історичний процес. Соціальна структура. Форми організації суспільного буття. Необхідність та свобода в спорті. Планування, проектування, програмування і прогнозування в спорті. Функції управління у подоланні соціальних ризиків і конфліктів. Запобігання та вирішення соціальних конфліктів. Соціальна та тренерська відповідальність Партнерство як механізм соціальної взаємодії та колективної дії. Сутність і структура соціальних відносин. Поняття солідарності та колективної ідентичності. Специфіка соціального партнерства в соціально-трудої сфері. Різновиди класифікацій соціальних спільнот. Діяльність як спосіб існування соціального. Індивід і соціум. Поняття про індивідуальність, особу, особистість. Зміни, що відбуваються у спорті та спортивній діяльності, детерміновані сучасною, соціокультурною ситуацією.

Тема 13. Філософська антропологія. «Здоров'я» як філософсько-антропологічна категорія. Філософські проблеми антропогенезу. Виникнення „філософської антропології” як напрямку та традиції (М. Шелер, Г. Плесснер, А. Гелен). Філософсько-антропологічні основи фізичної культури і спорту. Основні філософські підходи до сутності людини. Сфери буття людини. Феномен творчості. Творчий характер в галузі спорту. Особистісні риси лідера. Філософська антропологія як вступ до філософії культури. Ідея універсальності культури. Уречевлення і відчуження в контексті людської діяльності.

Інтерсуб'єктивність і соціальність досвіду людської діяльності.

Тема 14. Мораль та цінності в бутті людини. Професійна етика в галузях фізичної культури і спорту. Визначення та структура аксіології. Аксіологічні аспекти управлінської діяльності. Поняття та природа цінностей та їх класифікація. Моральний вибір та ціннісні орієнтації людини. Філософський зміст категорії "етика". Філософський зміст категорії "мораль". Роль цінностей в спортивних досягненнях. Довіра та переконання. Менталітет як своєрідний політико-психологічний тезаурус. Ціннісно-смысловий універсум людини і феномен спорту. Ціннісні характеристики фізичної культури і спорту: системний вимір. Проблеми виживання людства: стратегії майбутнього.

Тема 15. Філософія спорту. Передумови, історичний контекст виникнення філософії спорту. Філософія спорту як галузь філософського знання. Значення філософії спорту для фахівців у галузі фізичної культури і спорту.

**Структура навчальної дисципліни “Філософія”
для повного терміну денної форми навчання**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	тижні	усього	лекції	семінарські заняття	самостійна робота
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Історія світової філософії					
Тема 1. Сутність філософії. Сучасне світорозуміння як основа життєвої активності	1	8	1	1	6
Тема 2. Філософія Давнього світу. Філософія олімпізму.	2	8	1	1	6
Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження	3	7	1	-	6
Тема 4. Західноєвропейська філософія Нового часу	4	7	-	1	6
Тема 5. Німецька класична філософія	5	7	1	-	6
Тема 6. Некласична філософія 19-21 ст.	6	7	1	-	6
Тема 7. Українська філософія	7	8	1	1	6
Разом за змістовим модулем 1		52	6	4	42
Змістовий модуль 2. Онтологія. Гносеологія					
Тема 8. Філософське вчення про буття. Тілесність в оформленні буття людини.	8	8	1	1	6
Тема 9. Свідомість як фундаментальна категорія філософії. Фізкультурно-спортивний світогляд.	9	8	1	1	6
Тема 10. Теорія пізнання. Філософське осмислення тіла, тілесності.	10	8	1	1	6
Тема 11. Наукове пізнання.	11	8	1	1	6
Разом за змістовим модулем 2		32	4	4	24
Змістовий модуль 3. Філософія людини					
Тема 12. Соціальна філософія. Тілесність людини як соціальне явище.	12	9	2	1	6
Тема 13. Філософська антропологія. «Здоров'я» як філософсько-антропологічна категорія.	13	8	1	1	6
Тема 14. Мораль та цінності в бутті людини. Професійна етика в галузях фізичної культури і спорту.	14	9	2	1	6
Тема 15. Філософія спорту	15	10	2	2	6

Разом за змістовим модулем 3	36	7	5	24
Усього годин	120	30	30	90

4. Теми семінарських занять з курсу «Філософія»

№ з/п	Тема	Години
1.	Сутність філософії. Сучасне світорозуміння як основа життєвої активності	2
2.	Філософія Давнього світу. Греція, Індія та Китай	2
3.	Філософія доби Середньовіччя та Відродження.	2
4.	Філософія Нового часу і доби Просвітництва.	2
5.	Німецька класична філософія	2
6.	Сучасна філософія XIX-XXI ст.	2
7.	Українська філософія.	2
8.	Філософське вчення про буття	2
9.	Свідомість як фундаментальна категорія філософії.	2
10.	Теорія пізнання. Специфіка пізнавальних процесів.	2
11.	Наукове пізнання.	2
12.	Проблеми соціальної філософії. Філософський аналіз суспільства	2
13.	Філософська антропологія. Особистість як предмет дослідження	2
14.	Мораль та цінності в бутті людини	2
15.	Філософія спорту.	2
	Разом	30

Структура навчальної дисципліни «Філософія» для повного терміну денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	Денна форма					Заочна форма			
	тижні	усього	лекції	практ.	с.р.	усього	лекції	практ	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	6	4	110
Змістовий модуль 1. Історія світової філософії									
Тема 1. Сутність філософії. Сучасне світорозуміння як основа життєвої активності.	1	8	1	1	6	8			8
Тема 2. Філософія Давнього світу. Філософія олімпізму.	2	8	1	1	6	10	2		8
Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження	3	7	1	-	6	10		2	8
Тема 4. Західноєвропейська філософія Нового часу.	4	7	-	1	6	8			8
Тема 5. Німецька класична філософія	5	7	1	-	6	8			8
Тема 6. Некласична філософія	6	7	1	-	6	10		2	8

філософія.									
Тема 7. Українська філософія.	7	8	1	1	6	7			7
Разом за змістовим модулем 1.	52		6	4	42	61	2	4	55
Змістовий модуль 2. Онтологія. Гносеологія									
Тема 8. Філософське вчення про буття. Тілесність в оформленні буття людини.	8	8	1	1	6	7			7
Тема 9. Свідомість як фундаментальна категорія філософії. Фізкультурно-спортивний світогляд.	9	8	1	1	6	9	2		7
Тема 10. Теорія пізнання. Філософське осмислення тіла, тілесності.	10	8	1	1	6	7			7
Тема 11. Наукове пізнання.	11	8	1	1	6	7			7
Разом за змістовим модулем 2.	32		4	4	24	16	2		14
Змістовий модуль 3. Філософія людини									
Тема 12. Соціальна філософія. Тілесність людини як соціальне явище.	12	9	2	1	6	9	2		7
Тема 13. Філософська антропологія. «Здоров'я» як філософсько-антропологічна категорія.	13	8	1	1	6	7			7
Тема 14. Мораль та цінності в бутті людини. Професійна етика в галузях фізичної культури і спорту	14	9	2	1	6	7			7
Тема 15. Філософія спорту.	15	10	2	2	6	6			6
Разом за змістовим модулем 3.	36		7	5	24	29	2		27
Усього годин	120		30	30	90	120	6	4	110

5. Контрольні питання, комплекси тестів для вивчення рівня засвоєння знань студентами.

1. Поняття "філософія". Основні джерела та умови виникнення філософії.
2. Філософія і наука. Специфіка філософських знань.
3. Єдність і багатоманітність способів і форм буття філософії.

4. Структура та функції філософського знання. Гуманістичний зміст філософії.
5. Історичні етапи розвитку філософії.
6. Людина-світ як визначальний предмет філософського осмислення. Поняття "світ" та особливості його формування.
7. Історичний розвиток наукових уявлень про світ.
8. Сучасна наука про принципи організації світу.
9. Рух як загальний спосіб існування світу. Поняття форм руху.
10. Проблема простору і часу у філософії.
11. Проблема першоначал (субстанції) світу.
12. Проблема буття у філософії та основні його типи.
13. Атрибутивні ознаки людини та їх взаємозв'язок.
14. Співвідношення біологічного й соціального в людині.
15. Специфіка людської діяльності. Людина - індивід - особистість.
16. Потреби. Інтереси. Сенс життя людини.
17. Поняття "світогляд" та його структурні рівні.
18. Основні засоби та принципи формування світобачення.
19. Функціональні складові світогляду (віра, надія, любов).
20. Буденний та теоретичний світогляди та їх характерні особливості.
21. Основні типи світогляду.
22. Виникнення і природа свідомості. Наука: релігія про основні підґрунтя свідомості.
23. Мова і свідомість. Свідомість і праця.
24. Визначальні ознаки свідомості.
25. Структура свідомості.
26. Свідомість і самосвідомість. Функції самосвідомості.
27. Суспільний характер свідомості та їх форми.
28. Взаємозв'язок індивідуальної та суспільної свідомості.
29. Гносеологія як сфера філософського знання: її предмет та основні категорії.
30. Основні принципи сучасної наукової гносеології.
31. Історична і соціокультурна детермінація пізнання.
32. Чуттєвий рівень пізнання, його форми та особливості.
33. Єдність чуттєвого та раціонального рівнів пізнання. Сенсуалізм, раціоналізм.
34. Раціональний рівень пізнання та його форми.
35. Проблема істини та її критерії
36. Сучасні концепції істини: класична, когерентна, прагматична.
37. Поняття наукового методу та класифікація наукових методів.
38. Основні принципи та різновиди діалектики.
39. Поняття "метафізика" у філософській традиції.
40. Діалектика і метафізика про розвиток.
41. Спостереження й експеримент: їх сутність та види.
42. Основні закони діалектики та їх зміст.
43. Сутність парних категорій діалектики.
44. Закони логіки Арістотеля.
45. Рівні наукового пізнання. Аналіз, синтез. Аналогія.
46. Індукція і дедукція. Моделювання: сутність та класифікація.
47. Форми наукового пізнання.
48. Поняття "суспільство" у філософській традиції.
49. Онтологія соціального.
50. Поняття "культура" та її сутнісні начала. Основні ознаки й властивості культури.
51. Головні тенденції культури ХХ-ХХІ століття. Проблема кризи сучасної культури.
52. Західна і східна парадигми філософського знання.
53. Управління як особлива форма діяльності людини у філософії Сократа.
54. Основи управління суспільством у філософії Арістотеля.
55. Проблеми управління суспільством у німецькій класичній філософії (І.Кант, Гегель).
56. Досократична філософія, її універсалістські орієнтації (Мілетська школа).
57. Основні етапи розвитку української філософії.
58. Атомістичне вчення Демокріта.
59. Класичний період старогрецької філософії (софісти, Сократ).
60. "Сократичні діалоги" Платона про "світ ідей". Етика Платона.

61. Вчення Платона про суспільство.
62. Філософія Арістотеля (вчення про субстанцію, суспільство).
63. Логіка і методологія Арістотеля.
64. Загальні засади християнської філософії. Патристика. Схоластика.
65. Проблема загальних понять у філософії номіналізму й реалізму.
66. Філософські погляди М. Кузанського.
67. Соціально-політичні погляди Н.Макіавеллі.
68. Наукова революція XVI - XVII ст. та її вплив на розвиток філософії.
69. Емпіризм Ф.Бекона.
70. Концепція походження держави Т.Гоббса.
71. Раціоналізм Р.Декарта, його вчення про методи.
72. Основні риси та напрямки філософії ХХ ст.
73. Позитивізм (О.Конт). Неопозитивізм (Б.Рассел), постпозитивізм (К.Поппер).
74. "Філософія життя" (Ф.Ніцше, А.Бергсон), психоаналіз (З.Фрейд).
75. Філософія прагматизму (У.Пірс, У.Джеймс, Дж.Дьюї). Екзистенційна філософія.
76. Дохристиянські витоки української філософії.
77. Філософська думка часів Київської Русі.
78. Філософська культура українського бароко (Києво-Могилянська академія).
79. Філософія Романтизму в Україні (П.Куліш, М.Гоголь, Т.Шевченко).
80. Соціальна філософія М.Драгоманова, І.Франка.
81. Націософія Д.Донцова.
82. Історіософська концепція В.Липинського.
83. Культура та цивілізація.
84. Глобальні проблеми сучасності та можливості їх розв'язання.
85. Феномен управління, його основні характеристики і функції.
86. Суб'єкт і об'єкт управління, взаємовідносини між ними.
87. Типи управління та управлінські ролі: проблеми вибору. Роль
88. Ротреб та інтересів у формуванні мотивів і цілей управлінської діяльності.
89. Методи і стиль мислення в сучасному управлінні.
90. Роль законів в управлінській діяльності.
91. Необхідність та свобода в управлінні.
92. Функції управління у подоланні соціальних ризиків і конфліктів.
93. Феномен влади та основні вимоги до реалізації влади.
94. Фаталізм та волюнтаризм в управлінській діяльності.
95. Принципи та критерії соціально-адекватного менеджменту.
96. Природа, сутність, види і функції соціального партнерства.
97. Поняття солідарності та колективної ідентичності.
98. Специфіка соціального партнерства в соціально-трудої сфері.
99. Управління і соціальний капітал.
100. Роль соціальних норм, цінностей, менталітету в управлінні.
101. Проблема оптимальності управлінських рішень.
102. Феномен творчості. Творчий характер управлінської діяльності.
103. Роль інтуїції в управлінській практиці.
104. Інноваційні управлінські технології.
105. Геополітичні тенденції сучасного розвитку суспільства.
106. Глобальні проблеми сучасності та їх вирішення.

Приклади екзаменаційних завдань

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС: Бакалавр Гуманітарно- педагогічний факультет	Кафедра філософії та міжнародної комунікації 2022-2023 навч. рік	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1 з дисципліни «Філософія»	«Затверджую» Зав. кафедри філософії та міжнародної комунікації _____ В.П. Культенко
Екзаменаційні питання			

1.Поняття і функції світогляду. Історичні типи світогляду.

2.Розвиток уявлень й особливостей розуміння буття в історії філософії.

Тестові завдання різних типів

1. Теорія пізнання, одна з головних філософських дисциплін, яка досліджує закономірності процесу пізнання – це ... (у бланку відповідей впишіть правильну відповідь одним словом)

2.Упорядкуйте етапи розвитку філософського знання від найдавнішого до сучасного:

- 1) філософія середньовіччя
- 2) філософія Нового часу
- 3) антична філософія
- 4) сучасна філософія
- 5) епоха Відродження

3. Зіставте вислови з філософами, яким вони належать:

1	Знання – це сила	а	Дж.Локк
2	Мислю, отже існую	б	Б.Спіноза
3	Людина людині вовк	в	Ф.Бекон
4	Свідомість людини при народженні – чиста дошка, на якій чуттєвий досвід залишає свої сліди	г	Т.Гоббс
5	Свобода – усвідомлена необхідність	д	Р.Декарт

4. Які основні риси філософії Середньовіччя? (у бланку відповідей вкажіть кілька варіантів відповіді)

- 1) Провіденціалізм
- 2) Креаціонізм
- 3) Механістичне розуміння світу
- 4) Теоцентризм
- 5) Ототожнення справедливості із знанням

5. Філософський метод тлумачення та розуміння феноменів культури, зокрема текстів, їх залежності від контексту культури, в якому вони існували, і від культури суб'єкта, який здійснює інтерпретацію – це ... (у бланку відповідей впишіть правильну відповідь одним словом)

6. Яка з дисциплін не входить до складу філософських? (Вкажіть один варіант відповіді)

- 1) Антропологія
- 2) Онтологія
- 3) Естетика
- 4) Філологія
- 5) Логіка

7. Як тлумачилося походження держави в концепції суспільного договору Просвітництва? (Вкажіть один варіант відповіді)

- 1) як договір про ненапад
- 2) як договір про майнові відносини в суспільстві
- 3) як угоду людей із Богом про дотримання заповідей божих
- 4) як договір про розподіл влади на три самостійні гілки: законодавчу, виконавчу і судову
- 5) як угоду людей між собою про відмову від частини своєї свободи

8. В чому полягає сутність «коперніканського перевороту» Канта у філософії?

(вкажіть один варіант відповіді)

- 1) земля обертається навколо сонця, а не навпаки
- 2) джерело знання слід шукати не в об'єкті, а в суб'єкті
- 3) апіорне знання є основою пізнання
- 4) раціональних доказів існування Бога не існує
- 5) моральність не залежить від природної детермінації

9. Пізнання як форма діяльності здійснюється в: (вкажіть один варіант відповіді)

- 1) художніх образах;
- 2) метафорах і символах віри;
- 3) поняттях, судженнях, умовиводах;
- 4) моральних оцінках;
- 5) етичних настановах.

10. Головним продуктом виробництва інформаційного суспільства є: (вказіть один варіант відповіді)

- 1) Нафта і газ
- 2) Біржові акції
- 3) Національний валовий продукт
- 4) Інформація та знання
- 5) Гроші

6. Методи навчання

Під час викладання курсу передбачено використання методики проблемного навчання, технології дистанційного навчання та модульно-рейтингова системи навчання. Реалізація компетентнісного підходу до навчання передбачає використання в навчальному процесі активних та інтерактивних форм проведення занять:

- **на лекціях** чітко та зрозуміло структурується матеріал; використовуються методи, які забезпечують опанування навчального предмета (словесні (пояснення, розповідь, лекція, бесіда), візуальні, практичні, репродуктивні, проблемно-пошукові індуктивні, дедуктивні й традиційні методи навчання, зосереджується увага на проблемних питаннях; наводяться конкретні приклади практичного застосування отриманих знань; звертаються до зарубіжного досвіду вирішення окремих проблем; студенти заохочуються до критичного сприймання нового матеріалу замість пасивного конспектування; використовуються наочні матеріали, схеми, таблиці, моделі, графіки; використовуються технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, слайди тощо;

- **на семінарських заняттях** запроваджуються різні навчальні технології та методи які стимулюють та мотивують навчально-наукову діяльність (метод проектів, презентація, навчальні дискусії, проблемні ситуації, професійно-орієнтовані ділові ігри, творчі завдання, пошук і дослідження); семінар-розгорнута бесіда, обговорення проблем, дискусії; семінар вирішення ситуаційних вправ; семінар-розв'язання проблемних питань; мозковий штурм; презентації; аналіз конкретної ситуації; робота в малих групах; індивідуальне та групове опитування; перехресна перевірка завдань з наступною аргументацією виставленої оцінки тощо. Методи контролю і самоконтролю в навчальній діяльності (опитування, тестові завдання, питання для самоконтролю, іспит, у т. ч. через комп'ютерні освітні системи, elearn). Методи набуття нових знань, формування вмінь та навичок, закріплення, перевірки, порівняння, узагальнення, конкретизація. Сукупність форм і методів навчання, заснованих на діалоговому мисленні у взаємодіючих дидактичних системах суб'єкт-суб'єктного рівня.

- **самостійне навчання** реалізується у самостійному опрацюванні здобувачами вищої освіти визначених тем у програмі, у підготовці до практичних занять, у виконанні індивідуальних творчих завдань, написання есе, у роботі з підготовки мультимедійних презентацій, що будуть проаналізовані, обговорені та оцінені на семінарському занятті. Під час підготовки до занять студенти розвиватимуть навички самостійного навчання, критичного аналізу наукової літератури та інформаційних матеріалів, синтезу та аналітичного мислення. Під час самостійної роботи здобувач вищої освіти працює над лекційним матеріалом та використовує джерельну базу.

7. Форми контролю

Видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації. Поточний контроль у формі опитування та виконання завдань здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи. Завдання поточного контролю є перевірка розуміння матеріалу, вироблення навичок самостійного опрацювання текстів, здатності їх осмислення та уміння представити знання матеріалу публічно та письмово (есе). Проміжна атестація проводиться у формі тестування після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Семестрова атестація проводиться у формі семестрового іспиту у письмовій (електронній) формі.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Оцінювання здобувачів вищої освіти відбувається згідно Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України, затвердженого вченою радою НУБіП України (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 року №1371, внесено зміни Вченою радою НУБіП України «03» березня 2021 р. протокол № 7). Після проведення проміжних атестацій із змістових модулів і визначення їх рейтингових оцінок визначається рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи **РНР** (не більше 70 балів). Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з таблиці 1.

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Оцінка **“Відмінно”** виставляється здобувачу вищої освіти, який систематично працював протягом семестру, показав під час екзамену різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вмів успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв'язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань.

Оцінка **“Добре”** виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поповнення у ході подальшого навчання та професійної діяльності.

Оцінка **“Задовільно”** виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі похибки у відповідях на іспиті і при виконанні іспитових завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених похибок під керівництвом науково-педагогічного працівника.

Оцінка **“Незадовільно”** виставляється здобувачу вищої освіти, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи.

9. Методичне забезпечення

1. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів /Є. М. Причепій, А.М.Черній, Л.А. Чекаль – Київ : Академвидав, 2005. – 592 с.
2. Гейко С.М., Культенко В.П., Лаута О.Д. Філософія. Навчальний посібник. К.: Видавничий центр НУБіП України, 2015 – 116 с К.: Видавничий центр НУБіП України, 2015 – 116 с.
3. Чекаль Л.А., Культенко В.П., Лаута О.Д. та ін. Філософія освіти. Навчальний посібник. К.: «Міленіум», 2017 – 664 с.
4. Чекаль Л.А., Культенко В.П., Лаута О.Д. та ін. Філософія науки та інноваційного розвитку. Навчальний посібник. К.: «Міленіум», 2017 – 952 с.
5. Гейко С.М., Культенко В.П., Лаута О.Д. Філософія. Методичні рекомендації для студентів заочної форми навчання. К.: «Міленіум», 2019 – 123 с.
6. Гейко С.М., Лаута О.Д. «Філософія» для студентів стаціонарної форми навчання ОС «Бакалавр» НУБіП України». К.: Видавничий центр НУБіП України, 2020– 71 с.

9. Методичне забезпечення

7. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів /Є. М. Причепій, А.М.Черній, Л.А. Чекаль – Київ : Академвидав, 2005. – 592 с.
8. Гейко С.М., Культенко В.П., Лаута О.Д. Філософія. Навчальний посібник. К.: Видавничий центр НУБіП України, 2015 – 116 с К.: Видавничий центр НУБіП України, 2015 – 116 с.
9. Чекаль Л.А., Культенко В.П., Лаута О.Д. та ін. Філософія освіти. Навчальний посібник. К.: «Міленіум», 2017 – 664 с.
10. Чекаль Л.А., Культенко В.П., Лаута О.Д. та ін. Філософія науки та інноваційного розвитку. Навчальний посібник. К.: «Міленіум», 2017 – 952 с.
11. Гейко С.М., Культенко В.П., Лаута О.Д. Філософія. Методичні рекомендації для студентів заочної форми навчання. К.: «Міленіум», 2019 – 123 с.
12. Гейко С.М., Лаута О.Д. «Філософія» для студентів стаціонарної форми навчання ОС «Бакалавр»

10. Рекомендована література

Основна

1. Петрушенко В. Л. Філософія : підручник / В. Л. Петрушенко. – 4-те вид., випр. і доп. – Львів : Магнолія, 2006. – 504 с.
2. Причепій Є. М. Філософія : посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Є. М. Причепій, А. М. Черній, Л. А. Чекаль. – Київ : Академвидав, 2003. – 575 с.
3. Причепій Є. М. Філософія : навч. посіб. для студен вищих навчальних закладів/Є. М. Причепій. – Київ : Академв.идав, 2005. – 592 с.
4. Положення про визнання результатів навчання для здобувачів вищої освіти в НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>
5. Положення про екзамени та заліки у НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>
6. Положення про навчально-інформаційний портал НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>
7. Положення про електронне оцінювання залишкових знань студентів НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/13300>
8. Положення про організацію освітнього процесу в НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>
9. Правила внутрішнього розпорядку НУБіП України URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u18/pravila_rozporyadku.pdf
10. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
11. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
12. Статут НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/13300>

Допоміжна

1. Берко П. Нова парадигма української філософії / П. Берко. – Львів : ЛДМУ ім. Д. Галицького, 2003. – 302 с.
2. Білогур В. Є. Філософія спорту як новий науковий напрямок і нова навчальна дисципліна // [Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії](http://vestnikzgia.com.ua/index.php/2072-1692/article/view/24211) // № 54 (2013). С. 138-154. URL: <http://vestnikzgia.com.ua/index.php/2072-1692/article/view/24211>
3. Васянович Г. Філософія : навч. посіб. / Григорій Васянович. – Львів : Норма, 2005. – 210 с.
4. Гейко С.М., Горбатюк Т.В., Лаута О.Д. та ін. Людина, суспільство, держава у філософському дискурсі: історія та сучасність : монографія. К.: «Міленіум», 2018. –378 с.
5. Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз. – К.: Знання України, 2002. – 580 с.
6. Ібрагімов, Михайло. "Філософія спорту у проблемному полі фізкультурно-спортивної науки і сучасної філософської думки. «Теорія і методика фізичного виховання і спорту» 3 (2013): 91-99.
7. Ibragimov Mykhailo. Philosophy of sport in the genesis of historical and cultural studies and national prospects // No. 1 (2014): PHILOSOPHICAL THOUGHT. P. 97-110. URL:<https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd/article/view/93>
8. Кант І. Критика чистого розуму. [Текст] / Пер. з нім. Ігоря Бурковського – К. : Юніверс, 2000. – 349 с.
9. Лаута О.Д. Глобалізація як соціально-філософська проблема // Матеріали Міжн. науково-практичної конференції «Суспільні науки: напрямки та тенденції розвитку в Україні та світі». – Одеса, 2016. – С. 50-54.
10. Лаута О.Д. Роль науки в сучасному суспільстві // Матеріали Другої Всеукраїнської наукової конференції «Освіта і наука в умовах глобальних трансформацій», 26-27 жовтня 2018 р. м. Дніпро. – С. 156-157.
11. Лаута О.Д. Проблеми формування громадянського суспільства // Україна, українська мова – світ XXI століття у діалозі культурно-мовних, морально-громадянських цінностей особистості та педагогічних систем : ел. зб. статей за матеріалами Дванадцятої Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 25 жовт. 2019 р. Київ : Педагогічна думка, 2019. – С. 219-223.
12. Мінц М. О. Філософія спорту. URL: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2017/303-291-9.pdf>
13. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання влади [Текст] / Ф. Ніцше. – К. : Основи-Дніпро, 2013. – 415 с.
14. Освітньо-професійна програма “Фізична культура і спорт” першого (бакалаврського) рівня вищої

освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт». НУБіП України URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u284/017_opp_fizichna_kultura_i_sport_bak_2021_0.pdf

15. Поліщук Р. Філософія спорту як соціогуманітарна дисципліна. URL: http://www.philosophy.chnu.edu.ua/res/philosophy/HPhilos_conf_2019.pdf#page=228

16. Філософія. Світ людини. Курс лекцій : навч. посіб. / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Н. В. Хамітов [та ін.]. – Київ : Либідь, 2003. – 429 с.

Інформаційні ресурси

1. Навчально-інформаційний портал НУБіП України. Електронний навчальний курс «Філософія ФКС» <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4393>

2. Бібліотека світової літератури. Оригінали та переклади. (укр.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ae-lib.org.ua>

3. Бібліотека JAVA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://javalibre.com.ua/java-book/genre/philosophy/page/1>

4. Цифрова бібліотека НУБіП України DGlibrary [Електронний ресурс]. – URL: <http://dglib.nubip.edu.ua:8080/jspui>

[Електронна бібліотека Національного університету біоресурсів і природокористування України eNULESIR.](#)

5. Сайт Українського філософського фонду [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.philosophy.ua>

6. Сайт «Ізборник» – Історія України IX-XVIII ст.: першоджерела та інтерпретації (електронна бібліотека давньої української літератури та розвідок з політології) [Електронний ресурс]. – URL: <http://litopys.org.ua>

7. Офіційний сайт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти <https://naqa.gov.ua/>

8. Офіційний сайт НУБіП України <https://nubip.edu.ua/>

9.